

Kivi a kertben

LELKES KERTÉSZEK IDŐRŐL IDŐRE MEGPRÓBÁLKOZNAK A KIVI TERMESZTÉSÉVEL, AMI NEM IS OLYAN NAGY KIHÍVÁS, MINT AHOGY AZT SOKAN GONDOLJÁK. ANNAK ELLENÉRE, HOGY KÜSZÖNÖVÉNY, ELÉG LASSAN FORDUL TERMŐRE. HAZÁNKBAN VÉDETT ZALAI TERMŐHELYEN ÁRUTERMŐ ÜLTETVÉNY IS LÉTESÜLT, AMINEK A GYÜMÖLCSEVEL MÁR A BOLTOKBAN TALÁLKOZHATUNK.

HORVÁTH CSILLA

A kivi (*Actinidia chinensis*) eredeti termőhelye Kelet-Ázsiában, Kínában van, ahol ugyancsak kemény teleket kell kibírnia. Egészséges, beérett tövei mínusz 15-20 °C-ig télállóak, a késő téli, tavaszi fagyokra viszont érzékenyebbek, mert hamar beindul a nedvkeringésük. A közkeletű vélekedéssel ellentétben a talajra sem különösebben igényes: mélyrétegű, tápdús, közel semleges kémhatású talajban fejlődik a legjobban, a magas mésztartalmat viszont rosszul tűri, azt leveleinek sárgulásával (klorózissal) jelzi. Erőteljes küszönövény, hatalmas lombzata és ahhoz képest kis gyökértömege miatt sok

víz, rendszeres öntözést igényel. Ha elég víz áll a rendelkezésére, akkor gyengébb talajokon is jól fejlődik. Akár 15 méter ma-

gasra is felkúszik, a kertben erős metszéssel nevelhető. Lugashoz hasonló formát érdemes kialakítani belőle (1. kép). Nagy helyigényük miatt ne ültessük két méternél közelebb egymáshoz a töveket (2. kép).

Váltivarú, kétlaki növény, vagyis egy nővényen csak nő- vagy csak hímvirágok nyíl-

nak, tehát legalább két, különböző nemű tövet kell ültetnünk ahhoz, hogy termést is szedhessünk. Egy hím növény 5-8 nőivarúnak szolgáltat elég pollent. A megporzásban nagy szerepet játszanak a méhek és más beporzó rovarok, tehát érdemes gondoskodni a jólétükről megfelelő fészkeknek való anya-

gok (szalma- vagy bambuszköteg, ujjnyi furatokkal ellátott fadarabok stb.) elhelyezésével a kertben. A kivi későn, az akác után virágzik, akkor figyeljük meg alaposan a virágait: a nővirágban feltűnő, küllőszerűen szétágazódó bibét (3. kép), a hímvirágokban pedig rengeteg porzót (4. kép) találunk.

A virágok a második éves vesszők végén nyílnak, tehát a metszésekor meg kell hagyni a hosszú termővesszőket, a letermetteket pedig el kell távolítani. Nem szabad visszavágni a vesszők végét, mert akkor nem kapunk termést. Fontos alaposan megriktítani a tövet, hogy elég fény jusson a lombzatba, bár a kivi napon és félárnyékban is jól fejlődik.

Leggyakrabban ültetett termő fajtája a *Hayward*, amit a *Tomuri* porzófajtajával ültetnek együtt. Konténeres növényként szerezhethetjük be a kertészeti árudákban. Ősszel és tavasszal is telepíthető. Erős

5

támrendszerre van szüksége, ami tartja a körülbelül két méter magas törzsön indított vázkarokat és az azokon fejlődő, akár két méter hosszú vesszőket.

Gyümölcse, szára és gyökere az irodalom szerint gyógyászati célra is használható, mert nyugtató, lázcsillapító, vízajtó hatású anyagokat tartalmaz, bár nem olyan mennyiségben, mint az ismert gyógynövények. Reumás ízületi fájdalmak, vesekő kezelésére alkalmas, illetve érdekes módon a levélfőzetét a kutyák atka okozta bőrbetegsége ellen használják.

Rokon fajai, a mandzsu és a japán kivi (*Actinidia kolomikta*, *A. arguta*) még na-

gyobb téli hideget is elviselnek, de korai kihajtásuk miatt a tavaszi fagyokra a természet kiéhez hasonlóan érzékenyek. Az előbbi fehérrel vagy rózsaszínnel tarkázott levelei miatt dísznövénynek is beillik. Cseresznye méretű gyümölcsaik jóval kisebbek, héjuk teljesen sima, a gyümölcs hússal együtt ehető, ízük kimondottan édes, zamatos (5. kép). Későn fordulnak termőre, akár 6-8 év is eltelik, mire termést hoznak. Az öntermékeny Issai fajtát (6. kép) önállóan is telepíthetjük.

Mindegyik kivifaj későn ér, szeptember-októberben szedhető. Utóérnek, tehát nem nagy baj, ha teljes érés előtt szedjük le a termést. Betegségei, kártevői hazánkban nincsenek, növényvédelmet nem igényel egyik sem.

Tudta?

Enzimjeinek köszönhetően a kivi gyümölcs igen jó húspuhító (kenjük be vele a húszszelteket, majd húsz percet hagyjuk állni és már süthetők is) és kitűnő emésztésserkentő. Ugyanezen enzimek miatt viszont nem köt meg a zselatin, illetve kicsapódnak a tejtermékek, így ne készítsünk belőle turmixot és ne használjuk tejes vagy joghurtos süteményekhez, mert megkeserednek.

A kivit inkább nyersen fogyasszuk, főzés közben ugyanis elveszíti vitamintartalmának nagy részét és szép zöld színét is. Kalóriaszegény, de vitaminokban és ásványi sókban meglehetősen gazdag gyümölcs, tízszer annyi C-vitamint tartalmaz, mint a narancs. Van még benne tekintélyes mennyiségű kálium, bór, foszfor, magnézium, kalcium és E-vitamin. Segít a gyulladásos betegségek leküzdésében, K-vitamin-tartalma pedig jelentős szerepet játszik a véralvadásban. Segít a krónikus fáradtság legyőzésében, erősíti a csontokat.

6